

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

א.א

עין משפט נר מצוה

א נמי פ"ח מהל' ע"ז
ה"ל"א טו"ש"ע י"ד ד"ד קמה
סעי' א':
ק"ל ב מיי' פ"ג מהל'
עבודת כוכבים הלכה
ג ט"ז
ק"ל א מיי' ש"ס הלכה ג:
ק"ל ב ד"ה ו מיי' פ"ה
הלכה ה:

ריש לקיש אמר מותרת. פי' בהנאה ולא באכילה דמומר לעבודת כוכבים אסור לכול משחיתות אי נמי אפילו באכילה שרי כיון דלא היה מומר מעיקרא ובשחיטה זו הוא דנעשה מומרי: **איבה** יעבדו למעוטי מאי. תימנה השתא נמי דאמר וזימנה יארה ללמדך תקשה ליה איכה יעבדו למעוטי מאי דלמעוטי שלא כדרכה בשאר עבודות לא אינטרין דמזימנה נפקא דוקא עבודת פנים וע"כ איכה יעבדו לרבויהי אחא כגון פוער לפעור חורק אצן למרקוליס דלא נפקי ליה לא מזימנה ולא מהשתחויה ואי לאו איכה יעבדו ה"ל דאפילו כדרכה צעין דך כיבוד וי"ל דאי השתחויה ללמד יארה לרביי בשאר עבודות אפילו שלא דך כבוד כגון פוער לפעור חורק אצן למרקוליס נמי לא צריך קרא דמהשתחויה נפקא אע"ג דעבודתה דך ציון כיון שעובדין אותה בכך וגדולה מזו צעי למימר הש"ס בצמון דנפקא ליה פוער למרקוליס מהשתחויה דלהאי אינטרין איכה יעבדו אע"ג דאין עבודתו בכך אלא משום דעבודתו דך ציון וכ"ש פוער לפעור חורק אצן למרקוליס אע"ג דדך ציון כיון דעבודתו בכך: **בגניין** צוובה בהמה צמון ק"ל. דמוצח לאלהים נפקא לן צווצה למכובדים אצל צווצה למכובדים לא וא"ת אזהרה שמענו מלא יצונו עונש מנא ליה צווצה למכובדים ועו"ק דמוצח לאלהים שמענו לעיל עונש אצל אזהרה לזווצה שלא כדרכה מנא ליה דהא לעיל גבי השתחויה אינטרין קרא לעונש ואזהרה שלא כדרכה וי"ל דזווצה לאלהים לעונש ולא יצונו לאזהרה ויחא השתא דקאמר אס אינו ענין לכדרכה דהא כתיב אצל יעבדו דה"ל אס אינו ענין למכובדים דהא כתיב וזנח לאלהים וגו' תנהו ענין למכובדים והשתא לכל שלא כדרכה אינטרין לא יצונו ולא נקט מרקוליס אלא משום דתמס מצוים לאו אורחיהו צווצה ווא"ת ניימא דהני קראי למכובדים אצל למכובדים מנא לן דהא לקמן שלש השתחויות מנא אינטרין לשכלל כדרכה למכובדים וחד לשלא כדרכה דמכובדים וי"ל כיון דגלי קרא גבי השתחויה דלא שני ה"ה בשאר עבודות וכן פ"י בקוונט' לקמן: **האומר** אעבוד. פ"ה משנתרצה חייב דנפקא ליה מלא תאצה ולא תשמע אליו הא אצה ושמע חייב וקשה דלכתיב לא ס"ד האי טעמא עד דמיימי ליה דרבי יוסף אלא היינו טעמא דמקבלו עליו בצלוה: **ומר** סבר מסית לעצמו לא שמעי ליה. תימנה נהי דלא שמעי

אסורה. הבהמה בהנאה ואע"פ שהשחיטה לאו לעבודת כוכבים היתה ואפילו לא זרק דמה לעבודת כוכבים נאסרה. וילפינן טעמא בשחיטת חולין ונ"ל. דגמר לה רבי יוחנן ממשחזת פגול דהויא מעבודה לעבודה דהשוחט את הזבח על מנת לזרוק את הדם למחר פיגול: **וריש לקיש** אמר מותרת. לא יליף חוץ מנשים ארץ ומחשבין מעבודה לעבודה: הניחא. הא דמיימר לן זוכה ללמד על הכלל ולא מוקמינן לה הא דהא דרשא לומר שמחזב מעבודה לעבודה הא ניחא לרבי יוחנן דנפקא ליה לענין איתסורי ממחשבת פיגול איכה למימר דלענין איחויבי גזרה נמי מהתם יליף ועל כרחיך איתר ליה זוכה אלא לר"ל דלא יליף עבודת כוכבים מפיגול ניימא דהאי זוכה להכי הוא דלתא שמחזבין מעבודה לעבודה: העובדי כוכבים העובדין את ההרים תניא בצמקת ע"ז (דף מה). ההרים מותרין בהנאה דכתיב אלהיהם ע"ז (ההרים) ולא ההרים אלהיהם: **ועודיהם** צמ"ק. אע"ג דמחזב לא מתסר עבודת כוכבים מיהא הוי. והכא נמי לא בעיא קרא הוילא ושחיטה נזק וריקה היא והא חזב בשחיטה ע"מ לזרוק הוה ליה כעובד עבודת כוכבים דהא זריקה בלא שחיטה לא סגי הלכך על כרחיך אי השתחויה ללמד על הכלל נפקא ליה לא ה"ל למיכתב זוכה: איכה יעבדו. דמשמע כדרכה אין שלא כדרכה לא: **למעוטי** מאי. שלא כדרכה מאחר דילפינן בהשתחויה דאפילו אינה עבודת פנים מחייב שלא כדרכה אי ניימא למעוטי עבודת ציון לעבודת כוכבים שעבודתה דך כבוד כגון פוער עמנו לעבודת כוכבים שזובחין (ה) למה לי למעוטי מהאי קרא: **הא מהשתחויה נפקא**. שמלמדת על הכלל שאינו חייב אלא דך כבוד כהשתחויה: **אלא הא דא"ר אלעזר** מניין לזווצה בהמה. שהיא עבודת כבוד למרקוליס שעבודתה ציון וה"ה לפעור אס איתא לרבה בר רב חנין שהשתחויה מלמדת על הכלל ל"ל האי קרא להכי מהשתחויה נפקא: **לזווצה להכעיס**. ואינו מתכוין לקבלו עליו בצלוה ואשמועינן קרא דעובר בלאו: **ארכוסו** ליה טורי. והלך לזקשן: **האומר** אעבוד. משעה שהקמיתוהו ונתרצה חייב מיתה דנפקא לן לקמן וצ"ע מלא תאצה ולא תשמע הא אצה ושמע חייב מיד: **אלך ואעבוד**. שמחוסר הליכה אע"ג דאיכה למימר אדהכי הדר ביה: **גלך ונעבוד**. אע"פ שכלל עמנו עם אחרים לאזלי ואיכו נמי לא לילי: **א"ל**. מתיי דקתני עובד אין אומר לא: **באומר** אינו מקבלו

תורה אור השלם

1. השק"ר לך פן תפקש אחריהם אחרי השקמים מפניך ופן תרשך לאלוהיהם לאמר איכה יעבדו הוהים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני: דברים י"ב
2. ולא יצונו עוד את זבדיהם לשעירים אשר הם יצונו אחריהם וקת עולם תהיה זאת להם לדרכם: ויקרא י"ז
3. לא תעשה לך פסל וכל המונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת לאשר במים: שמות כ ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למעוטי וכו' שזובחין לה למה ל':

מוסף רש"י

ר' יוחנן אמר אסורה. קסרי מחשבין מעבודה לעבודה דילפינן חוץ מפנים (ע"ז דף) ממחשבת פיגול של פנים שהשוחט על מנת לזרוק דם למחר או להקטיר אחריו למחר וכו' ויקרא פיגול (חולין דף טז). וריש לקיש אמר מותרת. לאכילה (ובחיים) ל"ל ליש לקיש לא לייפיק, דפסיח הוא דאמר רמנא השוחט על מנת לזרוק את הדם פיגול ואע"ג דלא זרק, דהוי מחזב מעבודה לעבודה. מעבודה זו על צמחה. אצל לענין עבודת כוכבים לא (ע"ז דף) ואי אסורה אלא אסן שחט לעבודת כוכבים. בשחיטתה עבד עבודת כוכבים או זרק דמה לעבודת כוכבים (ובחיים). מנין לזובח בהמה למרקוליס. אע"פ שעבודתו דך ציון לנקט כזכרם ויה עובדו דך כבוד ולא קיימא ביה איכה יעבדו ואעשה כן. ואפ"ה מנין שהוא חייב (ובחיים) צווצה (ע"ז נ"א). אם אינו ענין לכדרכה. לעבודת כוכבים שעבודתה צווצה. דהא נפקא לן מאיכה יעבדו (שם). האומר אעבוד כ"ה צמח מכל הלשונות הללו הוי מסית וחיוב (קטן) (סו). תנאי שקלת מעלמא. איכתיב כולת שאין אחא מולא מנאס מתני ממתימא חזא כמר וחדא כמר (שבת נ"ג) דלא משחזת מלאי דפליגי הכי (פסחים מה) ובעינן ביצה (ט).

אסורה וריש לקיש אמר מותרת הניחא לר' יוחנן אלא לריש לקיש בעי קרא מתקיף לה רב פפא ולרבי יוחנן לא בעי קרא עד כאן לא קא אסר רבי יוחנן אלא בהמה אבל גברא לא בר קטלא הוא ואתא קרא לחיובי גברא קטלא מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא ולר"ל מי בעי קרא עד כאן לא קא שרי ר"ל אלא בהמה אבל גברא בר קטלא הוא מידי דהוה אמשתחויה להר' דהר' מותר ועובדה בסיוף א"ל רב אחא מדפתי לרבינא למאי דקאמר ליה רבא בר רב חנן לאבבי אימא יצאה השתחויה ללמד על הכלל כולו איכה יעבדו למעוטי מאי וכי תימא למעוטי הפוער עצמו לזובחים מהשתחויה נפקא מה השתחויה דרך כיבוד אף כל דרך כיבוד אלא למעוטי הפוער עצמו למרקוליס ס"ד אמנא הואיל ועבודתו בויון הוא אף כל בויון קמ"ל אלא הא דאמר רבי א"ל יעבדו למנין לזובח בהמה למרקוליס שהוא חייב שנאמר ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אם אינו ענין לכדרכה דכתיב איכה יעבדו תניהו ענין לשלא כדרכה שלא כדרכה מהשתחויה נפקא התם בזובח להכעיס רב המנונא אירכסו ליה תורי פגע ביה רבה רמא ליה מתני' אהרדי תנן העובר עבודת כוכבים עובד אין אומר לא והאנן ע"ה תנן האומר אעבוד אלך ואעבוד נלך ונעבוד א"ל באומר אינו מקבלו עלי אלא בעבודה ר"ב יוסף אמר תנאי שקלת מעלמא תנאי היא דתנאי האומר בואו ועבדוני רבי מאיר מחייב דור' יהודה פומר היכא דפלאו כולי עלמא לא פליגי דכתיב לא תעשה לך פסל כי פליגי בדיבורא בעלמא רבי מאיר סבר דיבורא מילתא היא ורבי יהודה סבר דיבורא לאו מילתא היא דאמר ר' יוסף לאו מילתא היא דאמר ר' יוחנן רבי יהודה בדיבורא נמי חיובי מחייב (ד'תנן) רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר אעבוד אלך ואעבוד נלך ונעבוד במאי קמפלגי מר סבר מסית לעצמו שמעי ליה ואין דקאמר ליה קושטא הוא ומ"ס מסית לעצמו לא שמעי ליה מימר אמרי מ"ש

ליה ליחייב מיהא כשאר מסית דמחייב דביצורה כשכמניין לו עדים ואמרנו היאך נייח אלהים חיים ועבוד ע"ס ואזניס ואס אין חזור צו חייב דהכי משמע ויש לומר דוקא מסית לעבודת כוכבים דשמעי ליה דמשמחי בתריה טפי אצל מסית לא חשיב מסית כיב משום דלא שמעי ליה דאמרי מ"ש איכו מנין ועי"ל דככולה שמעתי פליגי צניסת והא דקאמרינן לעיל היכא דפלאו כ"ע לא פליגי ר"ל צניסת כ"ע לא פליגי דכיון דאי פלאו מחייב על כן יש לחייב המסית דביצוריה צניסת לעבודת כוכבים כי פליגי דביצורה צעלמא צניסת כשאמר אין דרבי מאיר סבר דיבורא מילתא הוא ומחייב ניסת ומסיק דניסת לעבודת כוכבים דשמעי ליה אפילו רבי יהודה מודה דמחייב דביצור כי פליגי צניסת לעלמא אי מחייב ניסת או לא אצל צניסת פשיטא דמחייב דביצורה: **רבא**

עלי. בצלוה: **אלא בעבודה**. עד שאעבדנו דכל כמה דלא פלא ליה אין כאן אצה ושמע וסיפא דמשמע באמרנה חייב שצקבלו עליו אלהותו מיד דכיון דאמר אעבוד מסתמא קצליה עליה בצלוה אי לא פירש דכיון דכיון שצקבלו עליו אלא בעבודה: **בואו ועבדוני**. עושה את עצמו עבודת כוכבים ומסית בני אדם לעבדו: **מחייב**. מיתה כמסית: **רבי יהודה אומר לעולם אינו חייב**. שצביל דבור בלא מעשה אלא צניסת לעבודת כוכבים ואצה ושמע ואמר אעבוד אלך ואעבוד אצל באומר בואו ועבדוני פטור אלמא טעמא דרבי יהודה צניסת אחרים לעלמא אחריהא הוא דהא צניסת חיובי מחייב דביצורה: **מסית לעלמא**. צניסת אחרים לעלמא שיעבדוהו אי הוי מסית או לא: **לא שמעי** ליה. שהרי הוא אצל כמותם ואפילו הנימסית לשאר עבודת כוכבים אין ניסתין לעבוד אדם: **מאי**